

26. SEPTEMBER

1924

III AASTAKÄIK

OMA NURK

MÕTTED ELUST.

Kogunud Tuulispääl.

Ole truu säädusele ja iseenesele, siis oled sa vaba.

Töö edasilükkamine on aja vargus.

Inimene võib palju teha, kui ta ennast palju usaldab ja eneselt palju nõuab.

Tõsine töö tarvitab aega, kuid tal on ka tõsine väärtus.

Miks tõttavad eluaastad?

Miks tõttavad eluaastad
Nii kiirelt edasi?
Ei tule neist ükski enam
Ju iial tagasi.

Miks lendavad nooruse ajad
Nii rutusti kaugele,
Et mõteldes pisar voolab
Nii soojalt palgele?

Miks loodud on ilma mured
Nii suurte, nii rasketena?
Kas nemad ei võiks nii ruttu
Ju ära lennata?

Jaak.

Jutustage mõni põnev juhtumine
oma elust.

R u a - R o a.

VASTUS.

Kõik inimese elu on üks põnev lühike silmapilk. Ja selle lühikese aja jooksul võib sündida inimesel tuhandeid mitmesuguseid juhtumusi. Minu eluga on veel lühikene ja sellepärast ei ole minul olnud palju juhtumusi. Aga siiski on mõned, ja ühe kõige põnevama juhtumuse tahan jutustada teile.

Oli ilus kevadine hommik. Istusin leinakase hõlma alla, et puhata väsimusest ja hingata kergemalt vabas looduses. Mind ümbritses suur lilledemeri, mis kergel tuulepuhangul lainetas kui kalliskiviidevaip. Kaugelt jõekaldalt, sõstrapõõsastikust kostis õõbiku laksutamine ja kaastkust käo kukumine. Kõik oli muidu vait ja vaga. Korraga kostis minu seljatangant imelik õrin. Pöörsin ümber ja jäin kivistanult paigale: minu ees seisis suur karu! Tahtsin põgeneda, aga kõik jõud jalgadest oli kadunud. Urisedes tõusis karu tagumistele jalgadele ja tormas mõirates minu kallale. Juba arvasin, et tema teravad hambad ja küüned tungivad mulle lühha, aga minu imestus ei olnud mitte väikene, kui karu hakkas valju häälega naerma, kramplikult kõhust kinni hoides. Häälest tundsin ära, et see ei olnud keegi muu, kui minu sõber Arnold, kes oli end karu kasukasse riietanud, et mind hirmutada.

Tuule-Taat.

TOIMETUSE KIRJAKAST.

Vikerlane Tabav Nool. — Rõõmustan, et meie ajakirja hüüd tööle on leidnud teies nii elava vastukõla. Meeleldi tuleme vastu teie soovile näha „Vikerkaares“ rohkem sarnasi juhatusi mitmesuguste asjade tegemiseks, nagu oli küünlajala kohta. Loodame teostada oma lubadust juba lähemais numbris ja edaspidi järjekindlalt igas kuus, nagu see ruumi poolest võimalik.

Lahendused ja lahendajate nimed toome edaspidi igas kolmandas numbris pärast ülesande ilmumist. Kõik mõnesugusel põhjusel seni ilmunud jäänud lahendajate nimed toome järgmises nr-is.

Nende hulgas, kes „Vikerkaare“ kätte jõudmist ei jõua rahuga ära oodata, olete üks paljudest. Oleme korralduse teinud et meie lugejad lehe rutem saaksid.

Lugejate soovivaaldustele tuleme alati meelesid vastu, kui teostamine võimalik.

Kõigile muile vastust ootajaile. — Ruumi puuduse pärast palume kannatada järgmise numbrini.

VIKERKAAR

Nr. 39.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp.
Tegev toimetaja: J. Negro-Vössokotsky.

1924.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kella 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.
Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

MIS ON RAHVASTELIIT?

„Vikerkaarele“ kirjutanud G. M.

Noor olla on suur rõõm. Mis võib olla parem kui lennata valgetiivulise purjega uute kogemuste, uute nähtuste, uute kohuste sinavale ulgumerele? Keegi Saksa mõtetark ütles, et enne täismehiks saamist peab iga inimene saama lapseks. See on paljude igatsus, kelle meheiga on rahuldanud nende tungi parema poole. Kuid inimene ei või uuesti nooreks saada, ei või enesest välja heita oma senist elu ning täita oma puhastatud hinge uue, väärtuslikuma sisuga. See jääb nooruse pühaks ainuõiguseks.

Meie vana maailm tunneb palju pahesid, mille kõrvaldamine raske, sest et inimesed nendega harjunud. Nende pahede hulka kuulub eeskätt rahvaste viha ja kadedus ning nende järeldus — sõda. Keegi ei soovi sõda, kuid sõjahädaoht on olemas nii kaua, kui on olemas kadedus ja vaen. Inimesed ei või neid kergelt eemale tõrjuda ja säada nende asemele ligimisarmastust ja hääsoovlust. See peab jääma noorte pühaks ainuõiguseks ja nende kohuseks maailma vastu, milles nad elavad.

Nendest noorte kohustest palus „Vikerkaar“ mind kirjutada. Midagi ei paku minule suuremat rõõmu, kui pühendada alljärgnevaid ridu noortele, kelles on tekkimas tung kõige vastu, mis hää ja ülev, ja kes tahavad kindlalt käel juhtida oma valgetiivulist laeva kaugele, säravate eesmärkide poole.

Rahu maa pääl!

Ajal, kus sõda ähvardas hävitada kogu tema rahva, oli prohvet Jesajaal nägemus, milles avaldus tema igatsus rahu järele. Seesmine hääl ennustas temale: Jumal saab kohtumõistjaks rahvaste vahel ja parandab nende meeli; nad löövad oma mõõgad sahkadeks ja piigid sirpideks; rahvas ei tõsta enam mõõka teise rahva vastu; keegi ei näe enam sõda.

Sellest on möödunud enam kui kakstuhat aastat. Prohveti ennustus ei läinud täide; just vastuoksa, näis, nagu tooksid sõjad inimkonnale paratamata järjekindlusega ikka suuremat hävitust. Sõjariistad, mida nimetas Jesaja, pole ammu enam mitte tarvitusel, sest nad leiti liig vähe mõjuvad ole-

vat. Viimases suures maailmasõjas tarvitati suurtükke, mille mürsk lendas üle saja versta, tuues valu ja surma mitte üksj sõduritele, vaid ka rahulikkudele elanikkudele. Mürgised gaasid, mille kahjulik mõju tuleb avalikuks alles mõni aeg pärast mürgitust, gaasid, mis võivad kihvitada kogu ümbruskonna mitmeks päevaks, pommid, mis lennukitest visatud, võisid muuta rusuhunnikuks kõige kindlama kivihoone, sajanendeid teisi mõjuvaid sõjariistu—kõik see oli määratud, nagu kõneldi, „vaenlase elava jõu hävitamiseks“. Elava jõu all ei mõistatud mitte üksi sõdijaid, vaid ka naisi ja lapsi. Hävitus pidj tabama kogu vaenlase rahvast.

Niisugune hävitamine on vastik igale tervele inimesele. Muidugi tekitab võitlus hulga järeleaimamisväärseid kangelastegusid, kuid kas võis nimetada kangelasteoks naiste ja laste surmamist, kas mürsudega või näljutamisega? Niisugust sõda hakati pidama inimkonna enesetapmiseks. Ikka kindlamini hakkasid kostma hääled, mis nõudsid, et see sõda oleks viimane ohvrer ahnele sõjajumalale, et ta oleks viimane sõda inimkonna ajaloo, et ta oleks sõda sõjale.

Miks peame rahu kindlustama?

Maailma ajalugu koosneb pääasjalikult sõdadest. Ajalooselised kangelased, kellest toovad nii süttitavaid jutustusi meie ajalooramatud, olid pea kõik sõjakangelased. Kui sõjad kutsusid minevikus välja nii palju kangelaslikkust, nii palju eneseohverdumist ja kõrget kohusetunnet, miks peaksime nüüd soovima nende kadu? Selle põhjused on väga mitmekesised.

Kõik meie soovime isamaa, meie rahva hääd käekäiku. Suurte raskuste võitmise järele korraldas väike Eesti rahvas oma riiki. Mitte ükski tema ei teinud seda, vaid ühes temaga ka hulk teisi vabanenuid rahvaid. Niisugust vabanemist võimaldas möödunud sõda. Niisugune vabanemine oli koguni üks möödunud sõja eesmärkidest. Raskete ohvritega kättevõidetud vabaduse uue sõja läbi uuesti kaalu pääle panna, oleks lausa kuritöö.

Meie teame, et viimases suures sõjas hävinesid hiiglavarandused. Suured jõukad linnad muutusid varemeteks, õitsevad maakonnad tehti maatasa, kadusid aastasade

läbi püsinud kunstiväärtused, lugematute inimeste töö ja vaeva vill. Suure sõja läbi tekitatud kulud on nii suured, et mõnes riigis määratakse nende katmiseks pool kogu riigi sissetulekutest mitte ühe või paari, ei, mitmekümne aasta jooksul. Rahasummad, mis muidu oleksid määratud koolidele ja puudustkannatajale, tarvitatakse nüüd mõne silmapilgu kestel sündinud hävitustöö lunastuseks.

Kuid sõja hävitustöö ei piirdu ainelistele varade hävitamisega. Hävinevad ka vaimlised väärtused, mille laialilaotamise kallal töötasid aastasade kestel inimkonna vaimkangelased. Keegi Kreeka tark tähendas kord, et sõda loob rohkem halbu inimesi kui ta neid hävitab. Sõja mõjul levineb viha vaenlase vastu, levineb soov kaitsta oma kasusid hoolimata teiste õigustest. Niisugune meelsus tekitab ka pärast rahutegemist üldist viha ja kadedustunnet ega võimalda seda rahvusvahelist koostööd, nii ärielus kui valmuelus, millest oleneb pääasjalikult inimkonna arenemine.

Igal rahval oma väärtus.

Kui soovime inimkonna rahulikkude arenemist, peame eneses maha suruma sisseharjunud viha ja kadedustundeid teiste rahvaste vastu. Peame nägema teiste rahvaste häid külgi, peame püüdma aru saada nende ilesoому ja omapärasust, peame kaasa tundma nende raskustele ja neid aitama nende hädas. Üksi siis võime luua häid vahetundeid kõigi ligemate ja kaugemate naabritega rahvaste peres, ükski sel teel kindlustame kõige paremini oma iseseisvust.

Loodus armastab mitmekesidust ja saavutab oma eesmärgi väga mitmekesisel teel. Meil pole midagi niisuguste mitmekesiduse vastu — melle näib, et see aina rikastab ja kaunistab meie elu. Niisama ei tohiks meil midagi olla mitmekesiduse vastu rahvaste peres. Igal rahval on oma iseseisvused anded, iga rahvas võib isemoodi rikastada kõikide teiste, kogu inimkonna elu. Hävineb üks maailma rahvastest, jääb inimkond sellest vaesemaks. Sellest tuleb, et viimasel ajal on hakatud kuulutama rahvaste õigust olemasolu pääle, ning nende õigust asutada oma riiki selle olemasolu kindlustuseks. Et rahvad, kes seda õigust

kasutanud, ei langeks järjekorralise sõja ohvriks, selleks kutsuti ellu Rahvasteliit.

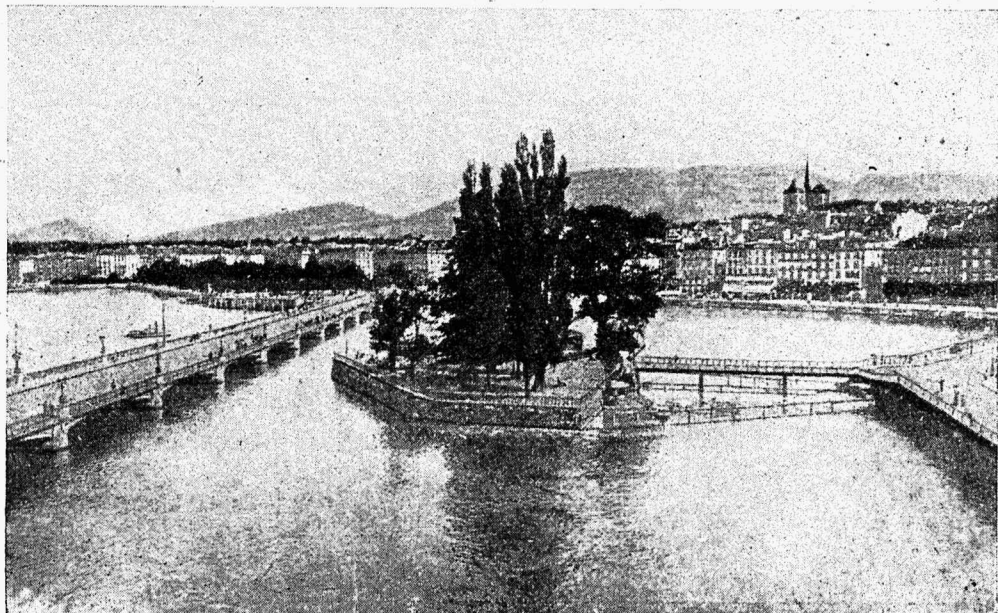
Mis on Rahvasteliit?

Rahvasteliit on ühing, millesse astumine on võimaldatud kõikidele riikidele, kes soovivad kinni pidada tema põhikirja määrustest. Tema eesmärgid on kokkuvõetult järgmised:

1. Rahvusvahelise koostöö edendamine.
2. Rahvusvahelise rahu kindlustamine.

titule. Ootame lumiseid tippe, ootame siniseid järvi, avaraid vaateid, millest kõnelevad reisiraamatud, kuid ikka veel ei näe neid. Just vastuoksa, mida kaugemale sõidame, seda rohkem matavad valgust madalad rohelised kiinkad, mis kuhjuvad mõlemal pool teed.

Korraga kaob valgus täiesti ja pea samal hetkel lööb leegitsema vaguni otsas asuv elektripirn. Aknad heidavad kiiresti liikuvaid nõrku valgusjuge tunneli seintele.

Pilk Genfi linnale. Horitsondil valendab Mont Blanc.

3. Rahvusvahelise õiguse loomine ja kaitsmine.

4. Avalikkude ja ausate vahekordade võimaldamine riikide vahel.
5. Oma arenemises mahajäänud rahvaste toetamine ja arendamine.

Et lähemalt Rahvasteliiduga tutvuneda, selleks teeme lühikese huvireisi tema asupaika — Genfi.

Genf — Rahvasteliidu päälinn.

Tuleme kaugelt põhja poolt. Oleme väsinud, kuid siiski ei kärsi tukkuda kiirelt kihutavas rongis. Aknast avaneb vaade Shveitsi Juura sakilisele ja lõhelinele maas-

Lõpmatu näib see tunnel. Ootame päikest, ootame valgust. Jutukõmin vagunis on muutunud sosinaks. Inimesed vaikivad nagu linnud öö tulekul metsas. Ja ikka veel pole lõppu näha.

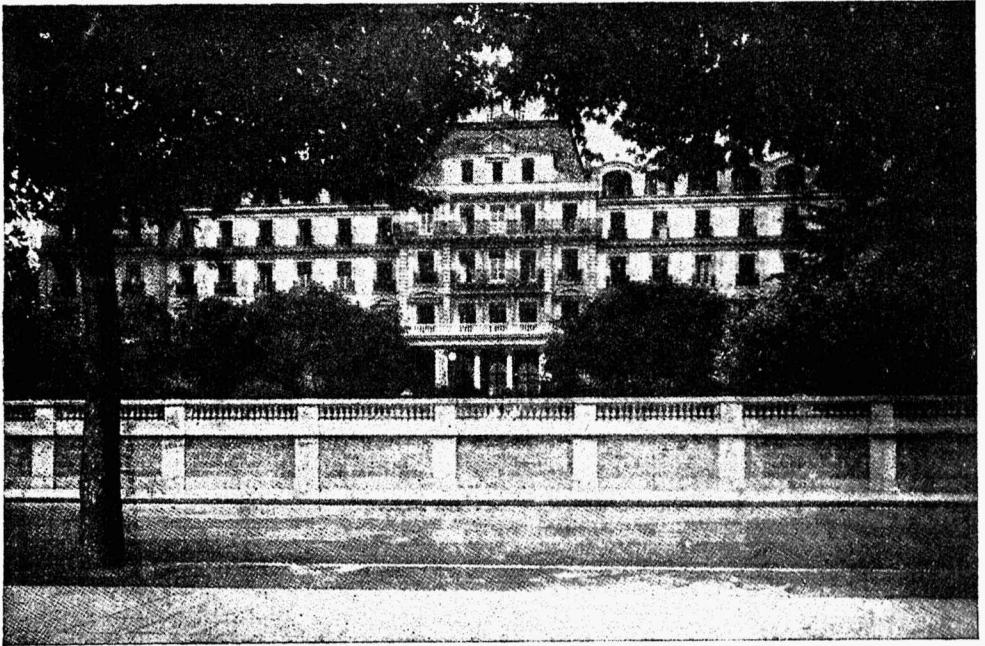
Äkki pimestab meid hoovav valgusmeri. Näib, nagu tormaks rong pilvedesse, mis liiguvad kui valged linnud kõrges sinises taevaalaotuses Hingame sügavalt, sest varem pole meie midagi sarnast näinud. Kaugel mele ees kuhjuvad taevani violettrohekad mäed säravate lumitippudega. All, nil sügavas, et meie enam selgesti ei näe, puhkab oma sängis rahulik roheline järv. „Genfi järv,“ sosistab keegi mu kõrval.

Põllud, viinamäed, tammikud, valgeks lubjatud talumajad, jälle viinamäed, külad järsul mäeveerul, siis kõlavate nimedega linnad, Lausanne. Laskume ikka madalamale, meie ja järve vahele ilmuvad majad, puud, kõrgustikud, suur varjuline park, ikka kõrgemale ulatuvad ehitused, tänavad, ja rong sõidab mürisedes Genfi jaama.

Korraldame ruttu oma asjad ja astume

läbipaistev roheline vesi. Liigume tema äärt mööda pahemale poole, suurte puude varjus. See on tarvilik, sest päike on siin kuumem kui kodumaal, olgugi et õhk sama värske, kui meie mererannas.

Pahemal pool on hügla hotelli ehitused lõpmatus võimsas reas, paremal sinav laht ja suurem osa linnast ühes ajaloolise vana Genfiga. Otse silla üle näeme kaks tera-

Genf. Palais des Nations — „rahvaste loss“, milles asub Rahvasteliidu sekretariaat ja milles leiavad aset Rahvasteliidu nõukogu ja komisjonide koosolekud.

tänavale. Ilusad suured hooned, laiad peegsiledad asfalttänavad, hiilgavad vaateaknad, sumisev tänavraudtee. See pole meile uudis, otsime avaramaid vaateid. Paar sammu, ja olemegi uuesti järve ääres.

Ta on siin kitsas, see järv. Temast voolab välja Rhône jõgi, mille mõlemal pool linn asub. Meie ees on sild, mis kannab Euroopa kõrgema mäe nime — Pont du Mont Blanc. Kui vaatame üle lahe, näeme ka mäe enese. Ta on kaugel, tervelt pool-sada kilomeetrit, kuid ometi tõuseb ta kõrgele üle silmapiiri, üleni valge.

Meid veetleb järv. Temal on nii kena

vat kirikutorni — see on Peetruse kirik, kus jutlustas suur usupuhastaja — Calvin.

Lähme veel edasi ja peatume suure, aias varjatud ehituse ees. Ta tuleb meele neid hotelle, mis me varem näinud. Kuid meie tähelepanu köidab marmorlaud, mis asub tema aial ja mida ehivad elavad lilled. Mis see küll võiks olla? Laualt paistab ainult kaks sõna: Woodrow Wilson. Seisame kahe märgi ees, mis jäädvustavad suure Ameerika presidendi mälestuse: üks neist on Rahvasteliidu poolt temale pühendatud mälestuslaud ja teine on selle taga asuv Rahvasteliidu hoone — „rahvaste loss“.

Rahvasteliidu nõukogu.

Kui meil on selleks luba, astume sellesse rahvaste lossi. Vastutulelik teener näitab meile teed saali, kus peab parajasti oma koosolekut Rahvasteliidu nõukogu. See on hää juhuse tutvumeda Rahvasteliidu nõukoga: astume sisse, võtame istet, vaatame ja kuulame.

Ruumikas saalis, suure laua taga, istub üksteist elatanud meest. Üks neist, keskmise kasvuga ja väikeste blond vurrudega mees, kelle targad silmad rändavad vahetpidamata ühelt laual olijalt teisele, on Rahvasteliidu pääsekretäär, Sir Eric Drummond. Temal lasub kogu Rahvasteliidu asjaajamine, kogu pääsekretariaat, kelle asupai-gaks ongi rahvaste loss. Ta ei kuulu nõukogu koosseisu, vaid võtab ameti poolest tema koosolekuist sõnaõigusega osa.

Temast paremal istub nirkinaoga ja ta-ha silutud pikkade mustjashallide juustega vanahärra. Kui imelikult pilgutab ta silmi ja tõmbab muigeks kokku väikeste vurrudega varustatud teravaid huuli! See on Belgia välisminister Hymans, tänavune Rahvasteliidu nõukogu esimees.

Meie pilk liigub üle teiste: siin auvääriline Prantsuse esitaja, vana hallpää Léon Bourgeois, üks suurematest rahuapostlitest, siis lahke ja targa näoga ning kõrge otsaesisega inglane, lord Parmoor, elav väike tsheh Benesh, vana, tugitooli vaarunud itaallane Salandra, tähelepanelik ja rahulik jaapanlane Ishii, kurbliku pilguga ja pikkade ripnevate vurrudega tüse rootslane Branting, paks palja pääga brasiillane, väike kui-

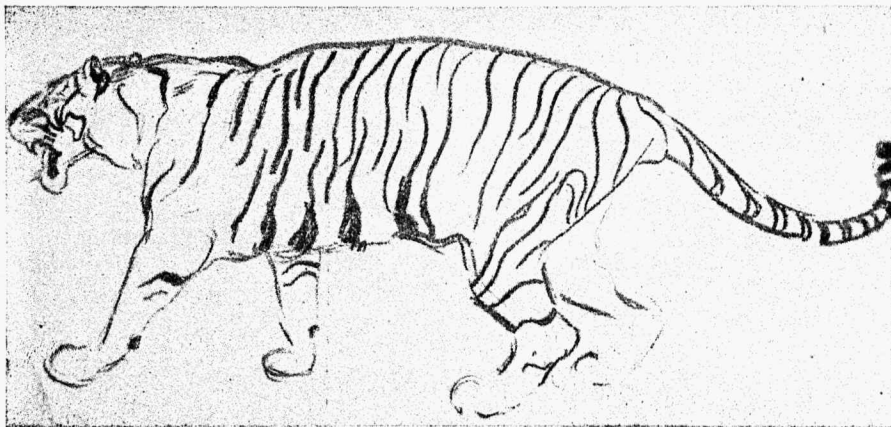
vetanud hiinlane, tähtsa mureliku näoga hispaanlane. Miks on nad koos? Mis on nende ülesanne?

Rahvasteliidu nõukogu on üks kolmest Rahvasteliidu orgaanist, Rahvasteliidu pääesituseks on täiskogu, kus igal liikmel, keda arvu poolest 54, on kolm esitajat. See Rahvasteliidu täiskogu valib iga aasta kuue riigi esitajaid Rahvasteliidu nõukogusse. Pääle selle kuuluvad nõukogusse alaliselt neli suurriiki — Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Jaapan. See on tehtud selleks, et nõukogu otsusel oleks küllalt kaaluv tähtsus. Sest ilma suurriikideta ei suudaks nõukogu ialgi oma otsuseid maksmata panna. Ja nõukogu otsustel on Rahvasteliidus suur tähtsus.

Oma väikese koosseisu pärast võib nõukogu palju sagedamini kokku astuda, kui rohkearvuline Rahvasteliidu täiskogu, kes astub kokku üksi kord aastas. Sellepärast tulevad kõik jooksvad küsimused kõige-päält nõukogus otsustamise alla. Kui tekib tülivõimalus kahe riigi vahel, on nõukogu kohustatud astuma samme selle rahulikuks lahendamiseks. Nagu näeme, oleneb nõukogust ühe tähtsama Rahvasteliidu ülesande — rahvusvahelise rahu alalhoidmise — täitmine.

Lahkume sedapuhku Rahvasteliidu nõukogust ja lähme üle Mont Blanc silla teise linnaossa. Peatume imeliku pikerguse hoonel ees, mille pääl asub kõrge sadulkatus. Selles hoones — „reformatsiooni saalis“ — peab oma koosolekuid Rahvasteliidu täiskogu. (Järgneb.)

Paul Burman. Tiiger.

DSHUNGLI KUNINGAS.

Väljavõte kuulsa Rootsi maadeuurija ja kirjaniku Sven Hedini tuntud noorsooraamatust „Poolusest pooluseni“.

Eestistanud H. Valma.

Kui üksik kütt vöödulist elajat rohus luuramas näeb, pole tal enam aega püssi tõsta ja sihtida. Seepärast peetakse tiigrite päälle jahti kõige meelsamini ellevantide seljas, kust paremini üle võsa võib näha; ühtlasi võetakse veel tarvitusele kõikisugu muud ettevaatusabinõud, ja aetakse abiks küttele on ka varesed ja väikesed linnud, kes oma hädakisaga röövloma eest hoiatavad. Kõige paremini teevad seda veel ahvid, kes otse hullupööra möllavad ja kisavad ning oksid raputavad, kui tiiger nende puu alt läbi hiilib.

Kõige julgem tiigrikütt, keda kunagi olen kohanud, oli Inglise kindral Gerard Indias. Oma kaheraudse püssiga julgus ta üsna üksi dshunglisse minna, ja tiigrijaht oli ta kõige armsam sport; ta rääkis sellest, nagu oleks see kõige igapäevasem asi ilmas. Ta tegi pikki reise, et tappa oma kuuliga kuskil mõnd kiila ahvardavat röövloma. Ta läks tiigriile otse ta peiduurgastesse jäarele, sääljuures

vaheel neljakäpuli läbi võsa ronides. Tõmbus tiiger hüppeks, siis sihtis ta uskumata külmavereliselt loomale otse südamesse ega lasknud kunagi märgist mööda, kuigi tal alati teine padrun tagavaraks oli. Neil julgeil ja kardetavail jahikäikel on ta üksinda 216 tiigrit surmanud.

Palju julgemini toimetas kütt siis, kui ta kavaluse appi võtab. Säärast jahti kirjeldas mulle kord üks inglane. Hommikul vara oli tiiger ühe lehma ära viinud, kuid pole saanud oma söögiisu kustutada, ja pääle seda kui ta oma saagi võsastikku oli vedanud, läks ta oma peidupaika päevaks magama. Oli seepärast kindel, et ta järgmisel ööl tagasi tuleb. Surnud lehma lähedale tagus nüüd kütt vaia, sidus sinna külge härja, ise aga peitis end vaia üle kasvava suure puu okstesse, maast umbes kolme meetri kõrgusel.

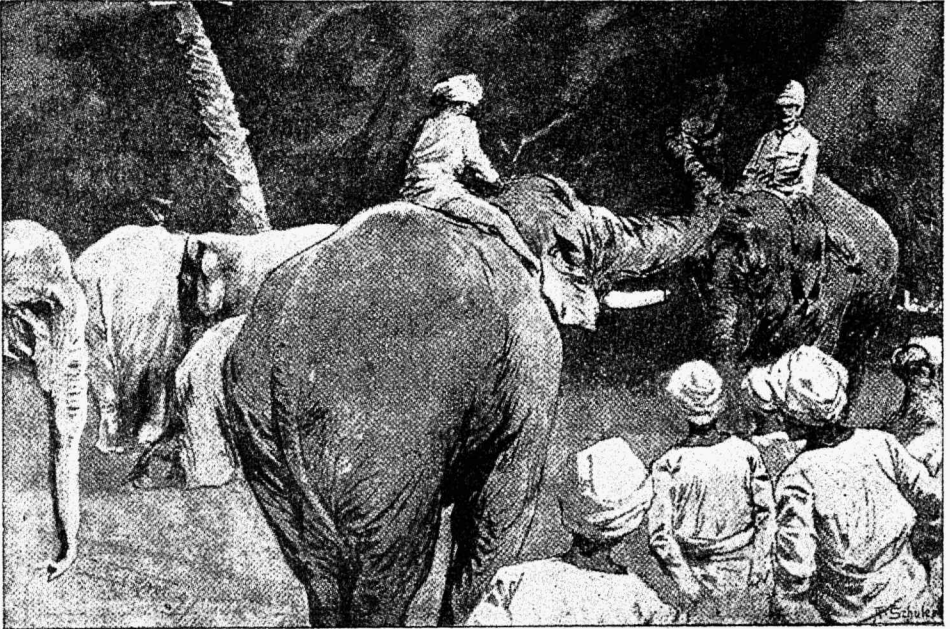
Kell viis pääle lõunat asus ta oma kohale; päike loojenes, tuli videvikk ja saabus öö. Kuu aga valgustas veidi. Sügav vaikus valitses igalpool; härg tulkus püstijalu, ja vaikselt ootas kütt oma peidukohas.

Sääl kõlas kauguses kõle, kähisev hää, siis jäi jälle kõik vaikseks. Varsi jäi härg hirmus rahutuks ja ka kütt julges vaevalt hingata, sest juba oli röövloom sääl. Ta istus mõni samm eemal ja vahtis üksisilmi härja otsa, kes nii kaugele tagasi oli tõmbunud, kuni kõis lubas. Mitu minutit kõssitas nii tiiger liikumatult, just

nud, poleks mitte juba esimene kuul ta maha sirutanud. Päästetud härg aga algas hullumeelselt röömutantsu ümber vaia, iga ringi ajal surnud röövlist üle hüpates!

Pärismaalased julgevad koguni tiigrit tuleriistata taga ajada. Selleks on neil kaasas kahe meetri pikkused kaheteraste otsadega varustatud

Dshungli ratsanikud jahile minekul.

nagu kahtlustaks ta salakavalat luurarnist; oli surmvaikne, nii et ta küti ja härja südamlööke kuulma pidi. Ükski leht ei liikunud, kuu paistis nüüd selgesti ja India ööde lämmsatav udu lamas raskesti maapinnal. Kütt oli palavikulises ärrituses.

Nüüd tõuseb tiiger üles ja läheb hääletult, nagu ta tulnud, otse härja poole. Kuna ta ohver kinni on seotud, ei hooli ta hüpata. Ta on veel ainult ühe jala kaugusel — sääl tõstab kütt püssi ja sihhib. Tasasest kahinast jätkub, et tiigrit hoiatada; nagu elektrilöögist tabatud, laskub ta maha, vahib üles puu otsa ja oleks juba lähemal hetkel võsasse kadu-

bambuspilliroo odad. Nad lähevad välja suurel arvul ja piiravad tiigri tihnikus ümber; ainult ühes kohas jäetakse kitsas vaba tee, kuhu aga välja on pandud püüniisvõrgud. Tiiger muudugi püüab vaba pääseteed tarvitada, mässib end aga võrkudesse. Siis ruttavad inimesed juure ja torkavad oma sõjariistad talle südamesse.

Ka Sise-Aasias Lop-nor'i järve ääres võis endisel ajal väga tihti tiigrit leida, ja säält pärismaalased peavad tema pääle hoopis isesugusel viisil jahti.*)

*) Sise-Aasia tiiger pole, nagu varemgi mainitud, nii kardetav kui India tiiger, H. V.

On mõni neist murdjaist kodulooma röövinud, siis koguvad kõik naabrimehed kokku ja piiravad röövlj tihnikus kolmest küljest ümber, vabaks jättes ainult kaldapoolset külge. Nende ainumad sõjariistad seejuures on pikad kepid ja kaidad, ja et tiigrit kindlasti sundida oma peiduurkast välja minema, panevad nad veel tihniku põlema. Tiiger märkab, et talle maapoolse minigiti pääseteed üle ei jää ja püüab seejärel mõnele saarele või teisele

ringi teinud ja on jälle kohal. Tiiger on juba nõrk ja väsinud. Nüüd julgub lootsik talle juba üsna ligidale minna, ja mees selle ninas surub looma kogu oma jõuga nii sügavasse vee alla, kui aga mõla ulatab, hoides teda sääl nii kaua kui vähegi võimalik. Tõuseb tagaäetav jälle pinnale, siis valmistab talle järgmine lootsik sama saatuse, ja pea on tiiger õhupuudusest jõuetu. Ta ei mõtlegi enam lähema kalda pääle, ta tahab ainult lootsikute eest kõrvale põi-

Tiiger saaki luuramas.

kaldale välja ujuda. Aga veel pole ta kuigi kaugele ununud, kui pool tosinat mehitatud lootsikuid ta ka vees igalt poolt sisse piiravad. Nad liiguvad tiigrist palju kiiremini; esimene lootsik libiseb üsna ujuva looma lähedalt läbi, ja mees selle ninas rõhub ta pää mõlaga vee alla. Enne kui ta jälle vee pääle tõuseb, on lootsik ammu tema mõjupiirkonnast väljas. Vihaseks norkab, puristab ja aevastab tiiger, aga samal silmapilgul on juba jälle üks teine lootsik sääl, ja uus mõla rõhub murdja veel sügavamale vee alla. Uuesti vee pääle tõustes napsab ta juba õhku; oma hambaid ja kardetavaid küüsi ei saa ta enam kuidagi tarvitada; ta ujub juba aina, et elu päästa. Aga kallas on veel kaugel. Esimene lootsik on

gelda, — sellega on aga tema saatuse otsustatud. Ikka uuesti aetakse ta lahtisse vette, ta paterdab ainult veel käppadel sihitult oma ümber vees, sest ujumiseks pole tal enam jõudu. Tagaajajad muutuvad nüüd juba üsna julgeks, — loom pole ju enam kardetav ega pole vaja suuremat ettevaatust. Juba suruvad kolm-neli mõla korraga tiigri läbipaistvasse vette, kus ta on selgesti näha, ja pinnale tõusmisel liitakse talle mõlaga nina pilhta. Nii aetakse ta viimati surnuks, vägevad käpad nõrkevad, ja loom upub. Siis seotakse talle nööri kaella ja sõutakse suure rõõmuhõilkega maale. Tihnikukuningas võideti ära ilma ühegi pauguta.

Kirdepoolses Aasias ei julge pärismaalased tiigri nime sulhugi võtta,

sest et teda säääl usulisel alusel austatakse; nad usuvad, et kui keegi tiigrist räägib, siis see seda kuuleb ja kohe säääl on! Metsas pannakse tema jälile isegi ohvriandeid. Kes tiigri tapab, sureb kord tiigri käppade all, nii usuvad tunguusid. Siiamis ja Koreas süüakse tema liha, et nii osa saada tema metsikust jõust. Jaava saarel korraldavad vürstid ja rikkad tiigri ja pühvlihärja vahelisi võitlusi; muidugi pole sääärsed etendused mitte vähem toored, kui Hispaania härjavõitlused. Mõlemad võitlejad asetatakse seejuures tühte suure puuri ja üks neist peab igitahes oma elu jätma. Tuleb aga ette, et kui tiiger pühvli kõrval lõhki rebinud ja end tema kaela kinni küünistanud ja härg seepäale end oma vastasest vabastanud ning selle sarvedele võtnud, — siis mõlemad võitlejad asjast tüdinevad ja võitlusest loobuvad, nagu oleksid nad vaikselts omavahel maha teinud endid mitte enam lasta tooreist inimesist teineteise päälle ässitada!

Olgu mainitud veel üks isesugune selts tiigreid, kelle asupaik on Tii-

betis. Juba kuulub keskaja reisija Marco Polo jutustab röövloomadest, tiigritest ja karudest, keda, pääle seda kui mongoolid olid maa ära laastanud, nii palju olnud, et kõik kohad otse üle ujutanud. Nende eest võidud end ainult sellega kaitsta, et hiigla bambuspilliroo tuled põlema süüdatud. Tema jutustab, et bambuspillirood lõhkenud tules nii tugevate paukudega, et röövloomad hirmuga ära põgenenud ja isegi inimesed minestusse langenud. Siin on vana hää Marco Polo 630 aasta eest vist küll natukene liialdanud; tänapäev pole Tiibetis röövloomi enam kuigi palju leida. Palju kohutavamad on säääl need tiigrid, mis tiibetlased oma valgekclubjatud kivimajade sissekäikudele maalivad, et sellega kurje vaimusid eemale hoida. Neil on hirmsad küüned ja lõuad nii laiad, et nad terve härja kõige naha ja kontidega ära võiksid neelda. Seejuures on nad veel kõverjalgsed (X-jalgsed) ja üldse väga isesugused, nii et mõnigi kord ei tea, kas nad mõjuma peavad õieti kohutavalt või naljakalt.

KEELELISED MÄRKUSED.

Joh. Aavik.

39. ma ise id — ma isi. — Ka nende sõnade mitmuse partitiivis tehakse vigu, ja jällegi pääasjalikult lõuna-eeslaste poolt: kirjutatakse -seid, kuna peab olema -si: „maiseid rõõmusid, luiseid käsi, puiseid liigutusi, öiseid kylmi, kahekuisid lapsi, soiseid maakohhti“. Peab olema: „maisi rõõmusid, luisi käsi, puisi liigutusi, öisi kylmi, kahekuisi lapsi, soisi maakohhti, jäisi tuuli“ jne. Mispärast? Sest et need sõnad peavad muutuma täpselt nagu sõnad „teine, naine“. Nende mitm. genetiiv aga on „teisi, naisi“ (mitte „teiseid, naiseid“). Ytelda „öiseid kylmi, maiseid elamusi“ on seega masasugune jäme viga kui „teiseid naiseid“.

Huvitav siiski, miks siis neist sõnust („maine, öine, puine“ jne.) nii tykitakse niisuguseid vigu tegema. Põhjus on järgmine. Need sõnad („maine, öine, soine, luine jne.) on yldse haruldased või haruldasemad; lõuna-eesi murdeis nad puuduvad täiesti. Harilikke sõnu aga, mis nende tyypi (s. o. millega nad peaksid yhesarnaselt muutuma), on keeles ainult kaks: „teine, naine“. Niisugusel korral ei osata nende õiget eeskuju tabada ja langetakse muude, rikkalikumalt esindet sõnatyyptide mõju alla. Selle põhjusega seletuvad nii mõned muud vead, mida tehakse.

40. seaduseid — seadusi. — -seid ja -si lõppusid vahetatakse yldse ka muus sõnus. Nii juhtub kirjanduses ja ajalehis sageli nägema niisuguseid vorme kui „seaduseid, lootuseid, rahvuseid, õiguseid“ jne., kuna peab olema „seadusi, lootusi, rahvusi, õigusi“ jne. Mispärast? See oleneb vältest: kui sõna on kolmandas vältel, siis on -si (seadusi, lootusi); on aga esimene või teine

välde (kohus, sõrmus), siis on -seid: „kohuseid, sõrmuseid“ jne.

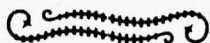
See reegel maksab täiel jõul s- lõpuliste sõnade kohta. Mõnede kolmesilbiliste kolmandavälteliste nesõnade suhtes näib kaldumus, seidlõppu tarvitada, olevat veel yldisem; sest harilikum on „endiseid“ (sõnast „endine“), aastaseid (aastane) praeguseid (praegune), kasteseid (kaste-ne)“ jne. Õigupoolest aga on need sõnad muidu täitsa sama deklinatsioonityypi kui näit. sõna „lootus“. Kui „lootuseid“ on viga ja peab olema „lootusi“, siis peaks õigem olema ka „endine — endisi (mitte „endiseid“)“. Samuti siis ka „aastasi lapsi, praegusi olusid, kastesi rohtusid“ jne.

Siiski jätame niisuguste -ne sõnade kysimuse esialgu lahtiseks.

41. Viimane — viimne. — Neid kaht sõna võiks mõlemaid tarvitada, aga kumbagi natuke erilises tähenduses: „viimne“ peaks tähendama mingis suhtes kõige viimist, mille järele enam ei midagi järgne sel alal; näit.: „viimne päev“ (ristisu mõiste järele); „see on viimne kord, et sulle seda veel annan“ — „esimesed saavad viimseiks, ja viimsed esimesiks“ (siin võib ka mitmus olla) jne. „Viimane“ aga oleks kohane tähenduses „esimine“, see, millest kõige viimaks jutt oli, või mis viimati juhtus; näit.: „seda teost arvustasid M. ja N.; viimane (s. o. N.) ei olnud sellega sugugi rahul“; — „ta oli viimasel ajal (s. o. lähemas minevikus) haiglane“, — „kui ta viimasel korral minu juures käis, ei olnud ma kodu“.

Selleks vahetagemiseks ongi keeles teatavad andmed olemas, nimelt „viimne päev“, ja „viimasel ajal“.

(Järgneb).

Franz Treller. Noorsoole toimetanud Jursi Sander.

Kui Pablo järgmisel hommikul kaunis hilja unest ärkas, kuulis ta üht häält soravas, kuid võõralt kõlavas Hispaania keeles rõõmsasti ütlevat: „Sää! oleme siis jälle, sa nende metsade auväärt vaim, sa vanade kuningate hauavaht. Loodetavasti ei tüliita me sind, kallid don Francisco?“

Peremehe kõrge hääl vastas: „Tere tulemast, don Carlos. Rõõmustan su uurimishimu üle muistsetes linnades, kuigi sulle nende kirjade saladust avaldada ei tohi.“

„Ei tee viga, vanake, jõuame ka ilma sinuta nende mõistmisele. Kui oleme vanade egiptlaste pildikirja tähenduse välja uurinud, siis saame ka teie mayakirjadega valmis. Tõin sulle ka mõned hääd sigarid kaasa, don Francisco ehk sennor Tanub, kui see nimi sulle meeldivam, sest panin tähele, et sa hääd tubakat ei põlga.“

Pablo tõusis üles ja vaatas läbi väikese akna.

Ta nägi kõrge kasvu, valkjate juuste, kerge kuld kollase habemega ja lahke näoga noormeest Tanubile sigarid ulatavat.

Võõras kandis heledat suviülilikonda ja laiaäärega panamat*). Ta kehaehitus oli laitmatu. Vähe eemal seisis teine noormees sama juuksevärviga ja sarnaselt riietatud nagu esimenegi. Ta kandis seljas püssi ja hoidis hobueesliit. Kaugemal seisis mõned Indiaani teenrid muude hobueesliitega.

„Mil gracias, don Carlos. Sigarid näeme tõepoolest õige harva oma üksildases metsas. See hüitike ja kõik, mis minu oma,

olgu ka sinu oma; talita seilega enda äranägemise järele.“

„Näen, don Francisco, et oled meile ikka alles häätahtlik, mõtlen su võõrastevastuvõtlikust tõepoolest pisut tarvitada, enne kui tagasi pööran merekaldale.“

„Ole terve tulemast, sennor Sadelar — tunne end täiesti nagu kodus.“

Kuna võõras oma kaaslastele käsu andis loomi sadulast ja koormast vabastada, astus Pablo õue.

„Oo,“ ütles võõras teda nähes, „su pere on kasvanud, don Francisco?“

Vanamees ruttas Pablot päris suureilma viisil esitlema. „Don Pablo del Roca.“ Noormees kummardas talle omase meeldivusega. „Don Carlos Sadelar, üks õpetlane alemanide maalt.“

Doktor Sattler, nõnda oli ta nimi, kuid vana maya ei suutnud seda vabalt välja ütelda, vaatles Pablot, kelle nägu avaldas Indiaani tüüpi suursugusemat kuju ja kelle juuksed olid silutud kõrgest soost hispaanlaste kombel; kummardusest tundis ta selle hääd kasvatust. Viisakalt teretades ütles ta: „Oo, sennorito, kas ka teie mu vana sõbra, don Francisco, üles olete otsinud ajaloolise uurimise huvis?“

„Ei, sennor, juhus tõi mu sila ja sennor Tanub pakkus mulle ulaluse.“

„Aga te olete ju mägede-maya?“

„Olen pärit läänest, sennor, kuid olen suure ookeani kallastel üles kasvanud.“

Pablo väljendamisviis, ta puhas Hispaania keel, ta tagasihoidlik kuid siiski kindel ülesastumine kutsusid õpetlase elava huvi esile.

*) Panama — kerge õlekübar.

„Teie õppisite liceos*)?“

„Olen ainult erateel padre Bernardo juures õppinud, sennor, ja see pole tema süü, kui ma teadmiste omandamises küllalt kaugete pole jõudnud.“

„Rõõmustan väga teiega tuttavaks saada, don Pablo, sest üldiselt on haritud pärismaalaste arv väike. Kas varemmed avatlesid teid siia?“

„Alles eile kuulsin esimest korda nende olemasolust.“

„Nad avaldavad vägevat mõju, eks ole?“

„Nii vägevat, et mina kui nende ehitajate järeltulija ikka alls saadud muljest ei suuda vabaneda.“

„Mõistan seda tunnet. On nad ju ka minu, ühe võõra, pääle kui kõrge omapärase kultuuri jäänused sügavamalt mõju avaldanud.“

„Rõõmustan kuulda, et üks võõras meie rahva minevikule sedavõrd kaasa tunneb.“

„Olen ainult selleks Kesk-Ameerikasse tulnud, et uurida neid varemmed.“

„Ning mis leidsid sa Yukatanis, sennor doktor?“ küsis vanake.

„Oh, don Francisco, olin suurtes varemmed linnades Palenques ja Uxmalis, neis leidub kaunim, mis selle manneri esialgseist elanikest järele on jäänud; Meksiko varemmed ei või kaugelki nendega võistelda.“

„Häh, need ehtasid nürimeelsed aztékid, kes ammutasid meie teadusest. Meie oleme mayad, don Carlos, kelle esivanemad selle manneri pruunide laste hulgas seisid kõrgeimal astmel.“

„Usun meeleldi teie väidet, don Francisco, ja loodan, et vanad pildikirjad mulle veel rohkem sellest avaldavad.“

„Hihihhi!“ naeris Tanub endamisi.

Kuid seda tähelepanemata jättes jätkas doktor Sattler Pablo poole pöördes: „Need vägevad, avarad, kord kindlasti rahvarikkad linnad on ühe hävinenud maailma kohutavad tunnistajad. See rahvas oleks kindlasti jõudnud kõrge kultuuri kaunimate õiteni, kui teda poleks hävitatud keset ta

arenemiskäiku. Juba mõne aastakümne eest kuulsime Euroopas neist varemmed siin ürgmetsas ja sest ajast saadik on teadusilm tegevuses neid ümbritsevat saladust selgitama.“

„Sa oled suur õpetlane, don Carlos,“ ütles rauk, kes mõnutundega oma havannat*) popsutas, „ja tead meie ajaloo rohkem kui kõik hispaanlased kokku. Seminnaaris püüasid nad mind kõiksugu kirjade õpetamisega, kuid meie rahva minevikust ei teadnud jumalakartlikud õpetajad kõige vähematki. Sää! kandis tuul mulle sõnumi —“

Doktor Sattler, kes nähtavasti vanakese iseäraldusi tundis, katkestas teda kiiresti: „Igatsus sind veel kord näha, mu auväärt sõber, enne kui lahkun teie maalt, tõi mind sinu juure tagasi.“

Oma mõttekäigust kõrvalejuhitud Tanub vastas kohe: „Kas juba tahad oma kodumaale rutata?“

„Olen teel mererannale, don Francisco. Sain kirja teadetega, et Guatemalat jällegi laastab vennatappev kodusõda ja ma ei soovi sõjamõllusse sattuda.“

„Kas teil on lähemaid teateid sõjast, sennor?“

„Tean ainult, et mässulised päälinna vallanud ja valitsusväed lõunakaldale on surunud.“

See teade kutsus Pablos uuesti mure õe saatuse pärast esile ja kuna ta nüüd end juba küllalt tervena tundis, otsustas ta nii kiiresti kui võimalik teed põhjapoole jätkata, kindral Arana üles otsida ja siis del Rocasse tagasi pöörduda.

Kui doktor Sattler mõne aja pärast oma vahetääl ülesäättud telki astus, et sää! natuke puhata, ja vanake tardunud olekusse istuma jäi, nagu Pablo juba korduvalt ta juures tähele oli pannud, lahkus noormees ning läks tagasi varemmed juure, mis ta noorele hingele nii sügavalt olid mõjunud.

Uuesti seisis ta kuningakoja ees, mis isegi lagunemise ajajärgus nii kaunis oli, sammus ta avarast trepist üles ja jalutas nagu unes läbi seesmiste ruumide.

*) Havanna — kõrge hädusega sigar Havanna saarelt.

*) Liceo (Greeka keeles: Lykeion) — Apollon Lykeios'ile pühendatud hiis Ateenas gümnasiumiga, milles õpetasid mõtte-targad, muu hulgas ka Aristoteles. Sellep. tarvitusele võetud õpetlastekooli nimetusena, nüüd üheväärtuslik gümnasiumiga.

Kui vägevad pidid olnud olema vürstid, kellele kuulusid sääraseid lossid, kui haritud see rahvas, kes piistitas sääraseid ehitusi.

Kõrgele ulatav, astmetes tõusev tempel avatles teda. Mööda astmest astmele viivaid lagunenuid treppe tõusis ta templiharjale. Vägeva ehituse sees silmas ta üksikuid süingeid ruume. Ta jõudis ülemisele astmele. Kitsal platvormil seisis eba jumalate poollagunenud kujudega kaunistatud, iseäralik altar. Mõtiskelles vaatas ta siit alla kuningakojale ja kaugele üle metsade. Siis läks ta jälle alla ja astus uuesti lossi.

„Kirjade saalis“ vaatas ta kuningate kujutusi, üht teise järele, viibides kaua iga üksiku ees. Tunnid möödusid, ilma et seda oleks tähelegi pannud.

Alles noore teadlase hääl kutsus ta tagasi olevikku.

Doktor Sattler seisis saali sissekäigu juures ja hüüdis: „Noh, sennorito, kas siivendute oma rahva esiajasse?“

„Jah, sennor, seisn aukartliku imetlemisega nendes varemets.“

„Sama juhtus minuga, kuigi minus tegutses ainult teadlase huvi. Kuivõrd elav peab olema teie tundmus, kuna neid ehitusi on piistitanud teie esivanemad.“

„Tanub nimetas seda ruumi „kirjade saaliks“.“

„Seda nime kannab ta täie õigusega.“

„Need iseäralikud ja nii mitmekujulised märgid raidkujude kõrval, kas kõnelevad nad minevikust?“

„Seda võib kindlasti oletada.“

„Ning keegi ei mõista neid lugeda?“

„Vaevaga läheneme selle kirja seletusele. Kuid seni tunneme ainult arvude, ilmakaarte ja üksikute jumaluste märke.“

„Ning kas ei peaks mayade hulgas enam kedagi leiduma, kes neid seletada võiks?“

„Ahaa, näen, et meie vana sõber sellest pildikirjast juba on kõnelnud. Aga te olete vahest juba tähele pannud, et vanakese ettekujutusvõime temaga lendu läheb, niipea kui ta oma rahva eelajaloosse satub, ning nõnda on tal nende märkide jaoks ka kindlasti oma luulekujuline seletus olemas, kuid tõelikult ei tea neist kõige vähematki. See vähene, mida meie teame, on kaht-

lemata õige, ning sellest pole tal aimugi, nagu kindlaks võisin teha.“

„Kas usute sennor, et ta vaim vahel segane on?“

„Niipea kui ta vanast ajast kõnelema hakab, kahtlemata, kuigi ta muidu on armastusväärne ja mõistlik rauk, kelle seltskonnas olen mööda saatnud mõnusad nädalad. Kui ta mõtted segi lähevad, riitub ta ka Indiaani sõdurina ja kannab vibu ja noolt. Kas te pole teda veel selles rüüsnäinud?“

Pablol tärkas meele, kuidas ta vanakest esimest korda oli kohanud, ning ta jaatas.

„Siiski on tal laiad, kuigi korratud teadmised oma rahva ajaloost, millest mõnigi osa võib põhjeneda väärtuslikel esisadest päritud jutustustel. Kuid vaid teadus võib seda tumedat piirkonda valgustada.“

„Mis tähendus on sellel märgil, sennor?“ küsis Pablo, näidates ühele kujule.

„See on kuningate märk Nimaquiché suguvõsast, kes siin valitses. Kõigi nende kujude juures leiata selle; see on perekonnavapp.“

„Kas need kuningad valitsesid kõigi Maya suguharude üle?“

„Ei. Siin asus mitu kuningriiki, mis üksteisega veriseid võitlusi pidas, niipalju me teame. Kuid Quiché, mille endises päälinnas me praegu seisame, näib kõige vägevam olnud olevat. Igatahes oli see riik, mis hispaanlastele, nende enda seletuse järele, kõige ägedamalt vastu pani.“

Kuuldus kerge ja kiire samm ning Tenanga, kes kaks päeva metsades oli uidanud, seisis piissi käes hoides nende ees.

16. Zapoteek Huntoh.

„Noh, sõber?“ küsis Pablo Maya keeles.

„Zapoteek on siin,“ oli lühike vastus.

„Meie jahil?“

„Ta hiilib Tanubi maja ümber, nägin ta jälge metsas.“

„Siis pole su kuul teda tapnud?“

„Ta haav on paranenud.“

„See on paha, igatsen ära siit.“

„Ma ei tea, mis meie ümber juhtub, kuid metsad muutuvad ümberringi elavaks; koh-tasin oma teel arvurikkaid relvitud salku.“

„Mayad?“

„Selles ei suutnud ma selgusele jõuda,

nägin neid ainult kaugelt ja pöörasin kiiresti tagasi, et sind, isand, zapoteegi eest hoiatada.“

„Kas sa Tanubile sellest teatasid?“

„Jah, isand?“

„Ning tema?“

„Ta ütleb, et karta polla midagi ja saatis mind siia, siin pidavat ma sind leidma.“

Pablo pööris doktori poole: „Vabandage seda läbirääkimist teile arusaamatus keeles, sennor doktor, aga mu sõber Tenanga toob tähtsaid sõnumeid.“

„Loodetavasti on nad hääd.“

„Ei. Vägev isik austab mind oma viha-vaenuga. Vaevalt olin ta tagakiusamise eest pääsnud, kui juba hädaoht mulle jälle läheneb. Pean Tanubi juure tagasi minema ning soovitan teile end meie seltskonnast eraldada, muidu võiks ka teid tabada õnnetus.“

„Kelleks peate mind, sennor,“ ütles doktor naeratades, „ma pole argpiiks. On parem, kui läheme kolmekesi. Kas teie elu on hädaohus?“

„Surmaingel sammus juba üsna mu lähedalt mööda.“

„Seda enam olen kohustatud teie juure jääma. Ma pole harjunud tagasi astuma, kuj teisi ähvardab oht. Lähme.“

Imetledes kuulis Pablo võõra sõnu. See oli täismees.

„Kas tee Tanubi maja juure on vaba, Tenanga?“

„Kes seda võib teada, peame ettevaatlikud olema.“

„Juhi meid!“

Noor maya, kes varem ei näis tundvat, juhtis neid läbi põõsastest peidetud väljakäigu metsa ja hiilis kuulates, maapinda uurides ja püssi laskevalmis hoides nende ees edasi.

Vaikides järgisid talle doktor ja Pablo.

Peagi jõudsid nad õnnelikult vanakese majani. Tenanga lähenes sellele suure ettevaatusega.

Nad leidsid rauga riietatult iseäralikku rüüsse, milles Pablo teda kohtas esimest korda.

„Oh,“ ütles doktor, „meie auväärt sõber on jälle kord muistseaja sõdur. Niiüd on raske temaga asju ajada.“

„Kas sa olid kuningate majas, laps?“

pööris see Maya keeles Pablo poole. „Kas kohtasid Nezualpilli verist varju?“

„Käisin selles majas, millest kõneled, Tanub. Kuid nägin ainult valitsejate kujud.“

„Ja, jah,“ ümises rauk, „ainult vähesed näevad teda. Mina aga näen teda ja näen ka kõiki teisi.“

„Mu sõber Tenanga tõi mulle teate, et zapoteegid läheduses viibivad.“

„Nad on koerad,“ karjus vanake heleda häälega, „nad hävinegu!“

„Hää küll, Tanub, kuid peame tarvitusele võtma ettevaatusabinõud, et mitte langeta pääletungimise ohvriks.“

„Kas nad julgevad läheneda Tanubile, kes kõneleb nägematutega?“

Kuna vanamehe vaim nähtavasti täiesti minevikus viibis ja raske oli teda olevikku tagasi kutsuda, pööris Pablo doktor Sattleri poole: „Mind ja mu sõpra ajasid zapoteegid taga, tungisid meile kallale ja haavasid mind. Siin leidsin ulualust ja ravitsesin oma haava. On põhjust oletada, et inimesed, kes mu elu kallale kipuvad, siin oma pääletungimist kordavad. See on ainult minu vastu sihitud; vanal sõbral sääl ja teil, ühel võõral, pole kindlasti midagi karta. On vist kõige parem, kui selle maja vabastan enda ohtlikust isikust ja oma sõbraga läbi metsade põgenen.“

„Mis sa ütled?“ algas Tanub Hispaania keeles. „Mis sa ütled? Kas sind ei kaitse nägematud? Kas ei ole siin kuningate maja? Tanub tunneb selles igat nurgakest, ainult tema. Kas ei peaks see maja sind vastu võtma, sa mayade laps? Nad võivad sind kuningate majas kaua otsida. Hihihhi! Tanub tunneb kõik ta saladused.“ Üsna tasa lisas ta juure: „Ta tunneb ka kuningate hauakambrit, ei keegi muu.“

„Mis on sinu arvamine, Tenanga?“

„Põgenemine läbi metsade on ohtlik, isand; kuningate maja varjab sind hästi, kuni me ohuta teed põhjapoolse võime jätkata.“

„Kas teie, sennor doktor, oma teekonnal siia ei näinud suuremaid pärismaalaste salku? Mu sõber teatas mulle neist.“

„Seda küll, isegi korduvalt, kuid kaunis kaugel siit. Sõjakad ei olnud nad aga su-

gugi, sest kuigi ka nemad mind nägid, jätsid nad mu täiesti rahule.“

Tenanga ütles: „Et zapoteek, kes siin metsas ümber hiilib, sinu siinolemisest teab, isand, selles pole kahtlust. Kuid nad ei julge estrangerode juuresolekul sulle siin avalikult kallale tungida. Aga nad varitsevad sind, et sind ootamatult tabada.“

„Siis lähen kuningate maija,“ ütles Pablo, „see kaitsku mind.“ Mõte, leida peidupaika oma esiisade lossis, puhata selle varjul, oli talle väga meelepärane.

„Nad kaitsevad sind, meie kuningad, laps, nad kaitsevad kõiki mayasid,“ sosistas vanake. „Tahan sind juhtida, keegi ei pea sulle paha tegema. Ka mina olen juba säääl peidus olnud, kui maal möllas sõda.“

„Minu teener ja mina, don Pablo,“ ütles doktor Sattler, „oleme varustatud hääde püssidega ja mõistame neid tarvitada. Me saadame teid kuni varemteni. Et te neis leiate peidupaiga, seda usun oma varemalt säääl ettevõetud uurimiste põhjal kindlasti. Päälegi himustan väga näha kuningate hauadu, millest don Francisco praegu kõneles. Seni pole nad mulle veel silma puutunud.“

Nõnda oli siis otsustatud käiku varemtesse alustada. Tanubi majas võis põõsastest lastud salajane kuul kergesti läbi aknaavause Pablot tabada ja teda surmata. Sattleri teener, elav, tugev noormees ja endine jalaväelane, kutsuti tuppä.

„Kas püssid on korras, August?“

„Alati, härra doktor.“

„Me saadame seda pruuni noorhärat varemtesse. Läheduses hiilivad mõned kaabakad, kes ta elu kallale kipuvad, sellepärast peab ta end peitma. Meie püssid peavad teda teel sinna kaitsma.“

„Nagu härra doktor käsevad,“ vastas August ükskõiksel.

„Anna mulle mu tume poncho ja piiss.“

„Peagi olj Sattler end ponchosse mässinud ja piissi kätte võtnud. Ka Pablo võttis oma kaherauga piissi. Tenanga oli nende ettevalmistuste ajal oma jahitasku vana indiaanlanna abil kõõgis toiduainetega täitnud ja astus nüüd jälle tuppä.

Päev lähenes juba õhtule ja öö oli ligi. Neis laistes ei ole hämarikku.

Välke kõhn rauk kõndis tantsusammul

oma pentsikus riietuses ja varustas end vibu, nooltepupe ja nooltega.

„Järgige mulle,“ ütles ta siis. Aga selle asemel, et pöördä väljakäigu poole, sammus ta hoone sisemistesse ruumidesse, mis kahtlemata Maya ajal ehitatud. Teised järgisid talle.

Läbi müüritud käigu jõudsid nad otse metsa viivale väljakäigule.

Siin peatus ta. „Mine välja, Tenanga, vaata, kas vaenlasi on näha,“ sosistas ta, „sinu silmad on teravamad kui minu omad.“

Teda ajuti valdav nõdrameelsus, sest muuks ei võinud ta iseäralikku olekut nimetada, kui ta mõtted esiaja vallas viibisid, ei lasknud teda siiski tarvilist ettevõetust unustada.

Sõnakulelikult lahkus Tenanga.

Vaikides ootasid teised ta tagasitulekut.

Peagi jõudis ta tagasi ja teatas, et ta midagi kahtlast pole näinud.

„Siis järgige mulle, olen vana mayasõdur,“ ütles Tanub ja lipsas väledalt metsa.

Talle järgis Tenanga, siis Pablo ja mõlemad võõrad.

Kärata liikusid nad rauga juhtimisel, kes nagu hiiliv sõdur, vibu peos, edasi sammus, läbi sünge metsa otsejoones varemte poole. Läbi väänkasvudest varjatud värrava astusid nad lossi. Nad sattusid pimedasse käiku, kuid ka siin näis rauk igat tolli maad tundvat.

Kerge kröbin äratas Tenanga tähelepanu ja ta haaras pistoda pihku.

Äkki sähvas valguse juga, Tanub oli tiku süüdanud, et tungalt põlema panna.

Tule sähvamisel nägi Tenanga mõne sammu kaugusel enda ees müüri varjul küürutavat zapoteeki Hunttoht, kelle silmad talle nagu rõõvloomä omad vastu välkusid.

Ereda karjatusega sööstis noor maya nagu kuguar vaenlase kallale, pistoda löögi-valmis peos.

Säääl kustus tuli.

Õudne pimedus valitses ümberringi.

Välgukilirest süüdmusest äkki üllatatud mehed seisid jahmatades paigal, hääletult ja liikumatult.

Kuuldus kahe tugeva mehe äge maadlus, nende raske hingamine.

„Tuld!“ karjus Pablo surmahirmus oma kaaslaste pärast, kellele keegi ei võinud appi rutata. Ta aimas, et Tenanga võitles zapoteegiga. Näinud oli ta vaenlast ainult lühikese hetke ja ei olnud teda kiirelt sähvava tule valgusel suutnud ära tunda.

„Tuld!“

Rauga kiljuv ja läbilõikav naerulagin oli ainukeseks vastuseks.

Võitlus jätkus.

Sääl sähvas jälle tulehelk — peerg põles. Ta punasel valgusel nägid Pablo ja ta kaaslasted kaht ägedamas heitluses väanlevat meest, kellest kumbki vasakuga vastase paremat kätt hoidis, milles sädeles läikiv pistoda.

Zapoteek oli tugev ja väle, kuid Tenanga oli talle vääriliseks vastaseks.

Juba tahtis Pablo Tenangale appi rutata, kui zapoteek end käändes Augusti lähedusse sattus. See haaras mehe pikkadesse juustesse ja kiskus ta üliägeda järsu rapsatusega pikali.

Silmapiik lamas Tenanga ta rinnal.

„Mitte tappa!“ karjus Pablo.

„Tapa! Tapa!“ kiljatas rauk ja hoidis tungla kõrgel pää kohal.

Nüüd sööstis Pablo mahaheidetu kallale, väänas tal pussi peost, põlvitas ta paremale käsivarrele ja haaras tal mõlema käega kõrist kinni. Tenanga rebis taskust rihma ja Pablo abil lamas zapoteek peagi selja taha köidetud kätega abitult nende ees.

Metsiku võitluse tagajärjel raskelt hingates tõusis Tenanga üles.

Pablo vaatas vangi tumedaks värvitud näkku, mis ei avaldanud mitte põrmugi kartust, vaid ainult metsiku viha.

„Tapa! Tapa!“ kõlas jällegi Tanubi läbilõikav kisa ja pussi paljastades lähenes ta maaslamajale. Kuid käskival häälel käratas talle Pablo: „Tagasi! Siin käsen ainult mina!“ Pablo käskiv ülesastumine ehmatas vanakese nõnda ära, et ta kohe tagasi astus ja altkulmu kartlikke pilke noormehele heitis.

Pablo tundis end neis ruumes nende äretulijana, kes siin kord olid valitsenud.

„Kus on su kaaslasted, zapoteek?“ küsis ta siis.

Vangi pilk oli vahetpidamata Pablo nüüd nii võimuka näo külge kiindunud, kuid ta ei vastanud sõnagi.

„Sa vaikid? Hää küll, ei sina ega nemad ei pääse teile määratud saatusest. Köida ta jalad, Tenanga.“

See sündis.

Doktor Sattler vaatles imestusega noormeest, kes nii käskivalt korraldas.

Siis uuris Tenanga ümbrust, aga polnud mingit märki leida, mis oleks lasknud oletada, et pääle vangi veel keegi siin oli viibinud ehk praegu alles viibis.

Kui see asjaolu oli kindlaks tehtud, ütles Pablo: „Juh meid kuningate hauakambriisse, Tanub.“

KUMMI VALMISTAMINE.

Kummi on tuntud juba vanast ajast, kuid eurooplased leidsid ta alles 15. aastasajal üles, kui Kolumbuse laevamehed ühe meegrite suguharu pääle sattusid, kes imeliste pallidega mängisid.

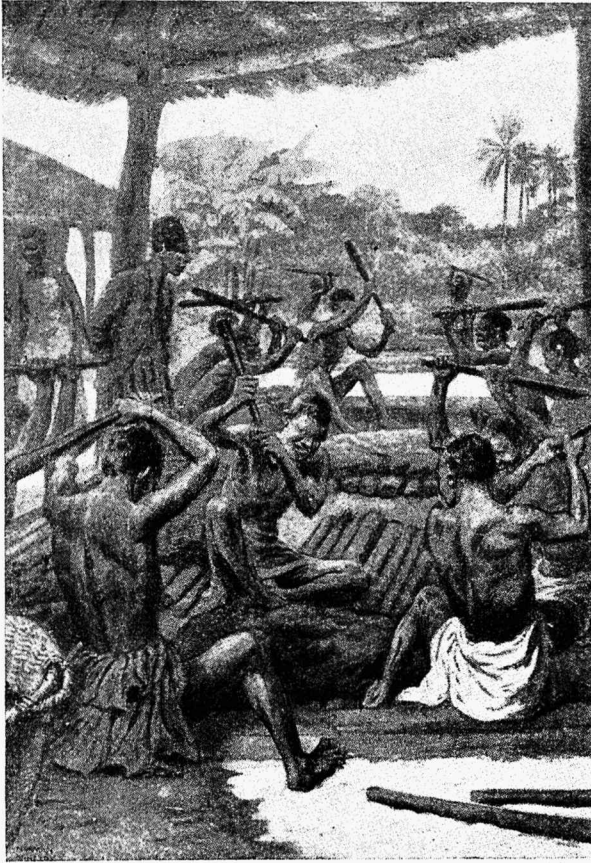
Need olid tehtud ühe puu kookest.

1650. aastal tarvitasid hispaanlased toorest kummiit enda purjeridest kuubede katmiseks, nii et need veekindlaks said.

Hiljem tõid prantslased Brasiiliast kodu-

maale mustjast ainet, mida kautshukiks nimetati. Pääle seda hakati rohkem tähelepanu pöörama sellele uuele imelikule ainele ja teda rohkesti tarvitusele võtma, kuni leiti kui kasulik on temaga kustutada pliatsi kirja ja kuidas talle võimalik anda igasugust soovitud kuju.

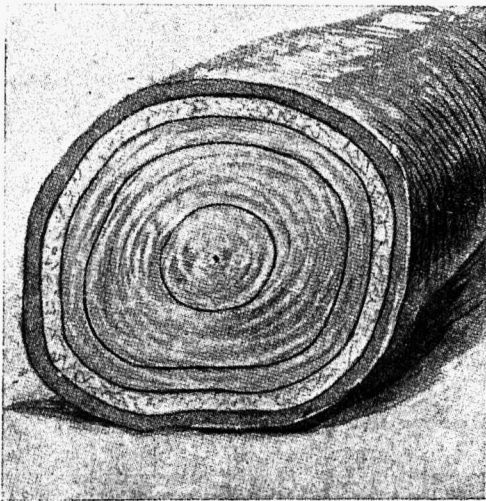
Praegu on kummitööstus üle maailma laialt lagunenud ja inimesed ei jõua küllalt üles lugeda, kui palju kasu kummi neile saadab.

Pilt I.

Pilt II.

Pilt III a.

Pilt III b.

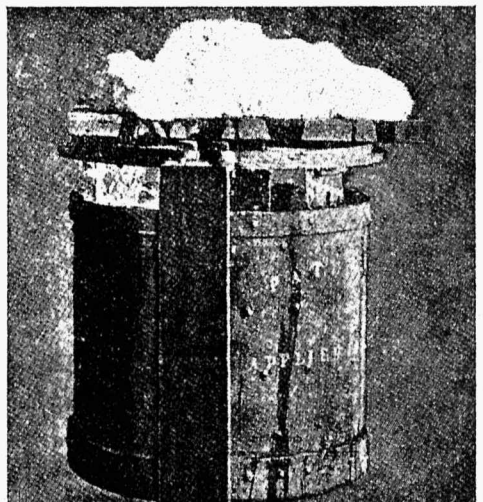
Pilt III d.

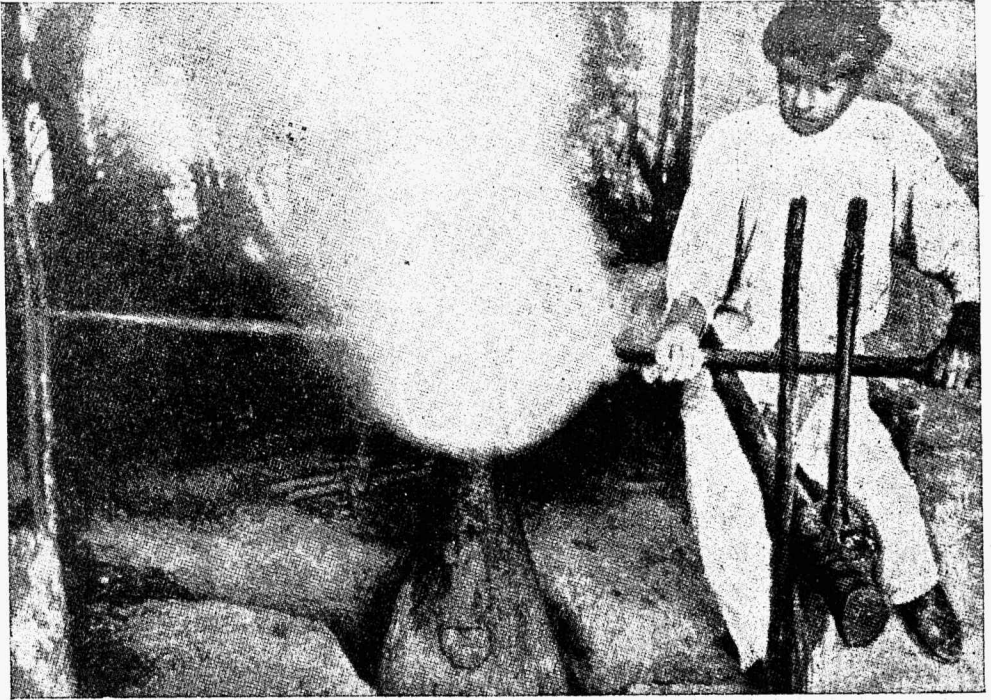
Pilt III e.

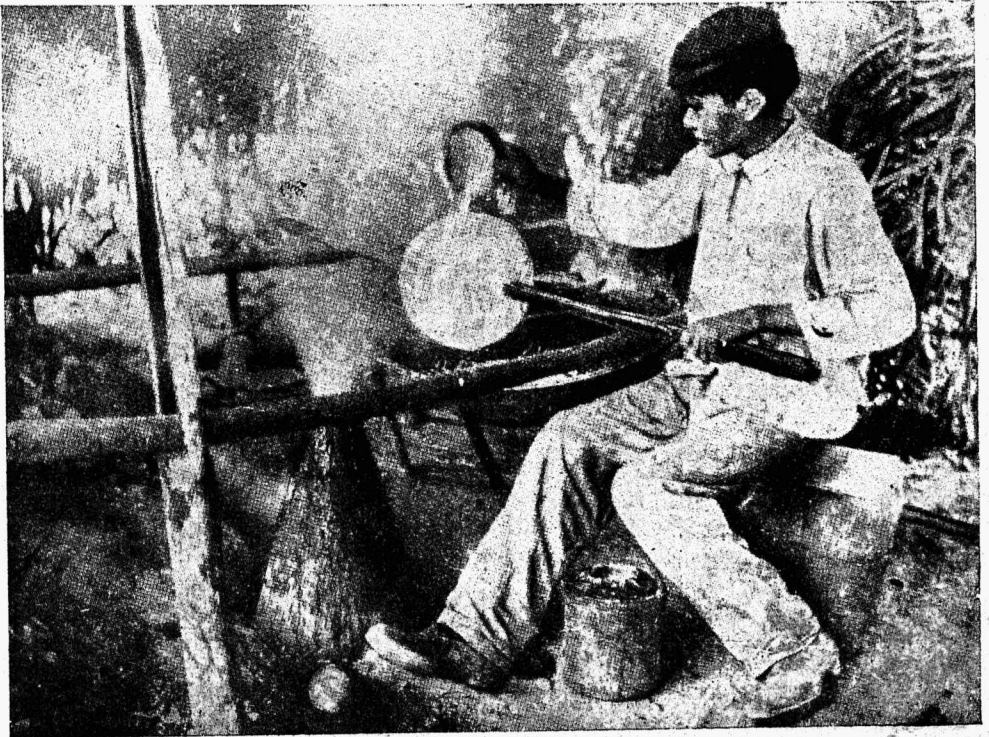
Pilt IV.

Pilt VI d.

Pilt V a.

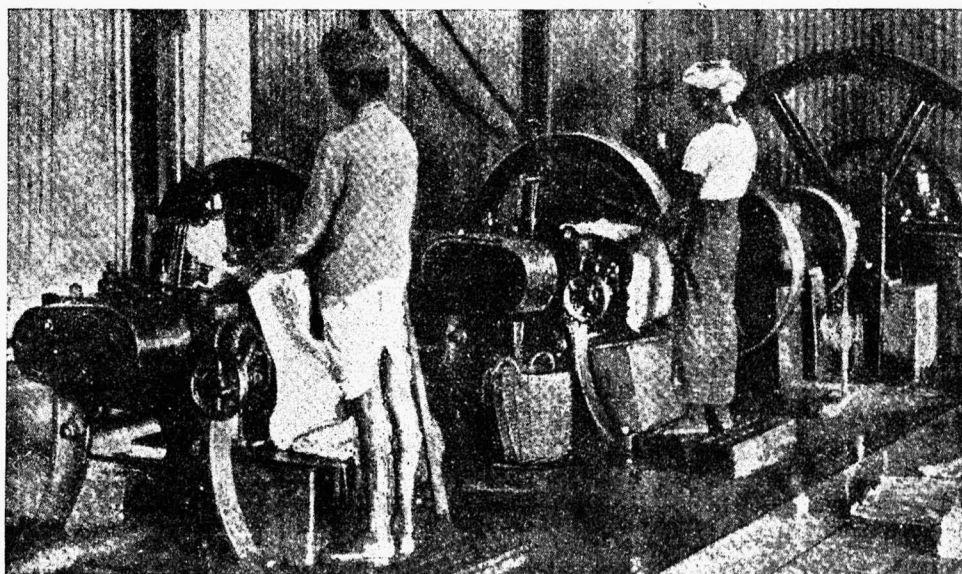

Pilt V b.

Pilt VI a.

Pilt VI b.

Pilt VI e.

Pilt VII d.

Piltide seletus.

I. Kongo ääres asuvad meegrite suguharud kummit tagumas. Hooletu korjamise tõttu satub palju puutolmu ja prügi kummi hulka. Et seda kõrvaldada, taovad nad jämedate kaigastega kottidesse pandud kummit.

II. Kummi saamine troopiliste kasvude küljest, kust see piimataolise ollusena välja imbub.

III. a. Läbilõige kummipuust.

b. Väikese kirvekesega lõõdud haavad puukoosesse.

d. Lõikeid tehakse mitmel viisil, harilikult spiraalikuuliselt, kusjuures iga uus lõige natuke allpool eelmisest on. Vedelik, mis puust imbub ja eneses suurel määral kautshukki sisaldab, jookseb selleks pandud nõusse.

e. Tüdruk Tseiloni saarel lõikeid teemas. Pääle korjamist peab kautshuki kohe ära kuivatama, sest muidu võib ta kergesti mädanema minna. Üks puu annab aastas umbes kolm naela kummit.

IV. Kui puud kasvavad istandustes, neid külvatakse ja haritakse hoolega. Maapinnast ja kliimast on tingitud, millal neist kummit korjama võib hakata. Harilikult sünnib see 4–6-aastaselt puult. Kõige väärtuslikuma kummipuusordi kodumaa on Brasiilia. Kunstlikult kasvatatakse seda ka Sumatra, Jaava ja Borneo saarel.

V. a. Lõuna-Ameerikas kuivatatakse kummit, suitsetades seda palmiõie tuume tulel. Mõlataoline puu asetatakse kummist läbi, kuni see tule pääl end klimpi tõmbab.

b. Nüüd kallatakse uut vedelikku pääle ja korratakse jällegi suitsetamist, kuni viimati suur pall valmis on. See lõhestatakse ja möla võetakse välja, ning sel teel saadud kummit loetakse kõige väärtuslikumaks.

VI. a. Kautshuk, mis istandustes on korjatud, toodakse sellekohastesse tökodadesse ja puhastatakse tolmust ning teisest mustusest.

b. Siis kallatakse ta vaatidesse ja lastakse tarretada, selleks temasse mingisugust hapendit liigutades.

d. Kummi pääle tarretamist kujutab käsnataolist massi. (Vaata lhk. 984).

e. Malai saartel kuivatatakse kummit ka palavais ahjudes või tühjas ruumis ja pääle seda rullitakse temast masinate abil pikad lehed välja.

VII. a. Tarretust toimetatakse istandustes veel pannide abil, kuhu kummivedelik kallatud. Et hallitamist ära hoida, lastakse panne tule pääl suitseda.

b. Siis võetakse biskviidikujuliseks tar-dunud kummitükid pannidelt ja pannakse kuivama.

d. Istandustes kaalutakse ja pakitakse kummi hoolega rullide, biskviitide ja lehtede näol ärasaatmiseks vabrikuisse igasugu kummist asjade valmistamiseks.

Lõbus ülesanne.

Kakskümmend vargapoissi.

Kakskümmend vargapoissi, nende seas ka üks neegripoiss, olid mõisa aeda hiilunud õunavargile. Aiavaht aga tabas poisid ja viis nad peremehe juure, kes kõigile vitsahirmu käskis anda. Üks nupukam poiss palus, et üksainuke kõigest vitsahirmu saaks, ja nimelt see, kelle päale langeb liisk. Pere-mees oli nõus ja liisuvõtmise algas. Nupukas poiss säadis kõik süüdlased ritta, nagu siin näete, siis astus ise ka teiste hulka ja ütles aiavahile: „Nüüd hakake mind esimeseks võttes pahemale poole minnes poisse lugema, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1, 2, 3, 4, 5, 6,

7, 1, 2, 3... jne. Kui pahemale poole rea otsa jõuate, allake lugemist uuesti paremalt poolt rea otsast. Iga seitsmes mingi ära, sest ta on vaba. Kes niiviisi lugedes viimaseks jääb, saab nahatäie!“ Aiavaht tegi, mis kästi. Lugu lõppes sellega, et Bimbu viimaseks jäi ja nahatäie kätte sai. Mis oli nupuka poisi nimi, kui poiste nimed pahemalt poolt paremale on: Jüts, Jaan, Bimbu, Juku, August, Jüri, Jakob, Villem, Mihkel, Moorits, Maks, Martin, Ats, Aadu, Kaarel, Paul, Peeter, Siim, Toomas, Tõnis?

Mohikaan-Väle Hirv.

Male.

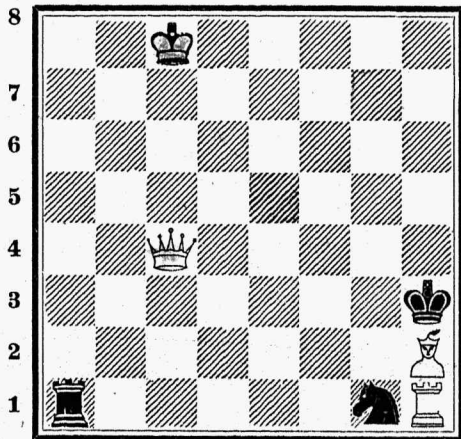
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 34.

Kokku säädnud dr. M. Hogrefe.

Mustad.

A B C D E F G H

Valged.

Valged: Kc8, Lc4, Vh1, Oh2.

Mustad: Kh3, Va1, Rg1.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Märkus: Et meile on saadetud paljud ülesanded, millest näha on, et probleemide autorid kombinatsioonireeglid ei tunne, siis algame lähemais „Vikerkaare“ numbrites lühikese maleülesannete kokkusaadmisega õpetusega.

Ülesande nr. 23 lahendus.

1. R b4 — a2 ükskõik
2. R a2 — c3 + ja
3. b2 — b4 või V e4 — a4 annab matt.

Ülesande nr. 24 lahendus.

1. b5 — b6 R c7 — b5
2. R a6 — c5 annab matt
1. (b5 — b6) R c1 — b3
2. R a2 — c3 annab matt.
1. (b5 — b6) ükskõik
2. V või L annab matt.

Ülesande nr. 25 lahendus.

1. L f8 — h6 O h3 : d7
2. L h6 — h2 annab matt.
1. (L f8 — h6) R e8 : d6
2. L h6 : d6 annab matt.
1. (L f8 — h6) ükskõik
2. L või V annab matt.

Ülesande nr. 26 lahendus.

1. L f1 — b1 V c2 — b2
2. L b1 — a1 a3 — a2
3. L a1 : b2 annab matt.
1. (L f1 — b1) V c2 — d2
2. L b1 — b8 + jne.

Ülesande nr. 27 lahendus.

1. R d5 — e7 V a7 : e7
2. L e1 — a1 annab matt.
1. (R d5 — e7) K d4 — e5
2. R e3 — c4 annab matt.
1. (R d5 — e7) ükskõik
2. R e7 — c6 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Välder Veissberg, Kuresaarest (23, 24, 25, 26 ja 27); A. Pessegof, Kuresaarest (22, 23 ja 24), Alfons Pachel, Tallinnast (23, 24, 25, 26 ja 27); Eug. Kärk, Tallinnast (24); Joh. Liivak, Tallinnast (27).